

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 1

is Dedicated in honor of
**Lilian and Nathan
Haber**

*Dedicated by
Amy and Jimmy*

Practical Law:

הלכה

Rambam, Laws of Prayer, Chapter 13

הרמב"ם ה' תפלה פרק יג

(1) The accepted practice among all of the Jewish people is to complete the reading of the Torah in a single year. They begin on the Sabbath after the Festival of Sukkot, with the portion of "In the beginning;" on the second [week], "These are the generations of Noach," on the third, "And the Lord said to Avram." They continue reading in this order until the Torah is completed on the Festival of Sukkot. There are some who complete the Torah in three years, but this is not the prevailing practice. (2) Ezra established that the curses in the Book of Leviticus should be read before Atzeret [Shavuot], and those in Deuteronomy before Rosh Hashanah. The regular practice is that the portion "In the wilderness of Sinai" [Ba-Midbar] is read before Atzeret, "And I implored grace of God" [Va-Etchanan] after the Ninth of Av, "You are standing" [Nitzavim] before Rosh Hashanah, and "Command Aharon" [Tzav] before Passover in a regular [non-leap] year. Therefore, there are Sabbaths in which two portions are read in the morning, such as "If a woman gives birth" [Tazriya] together with "This shall be the law of the leper" [Metzora], "If you walk in My statutes" [Be-Chukotai] together with "In the Mount of Sinai," [Be-Har] and the like, so that they will be completed in the course of the year and so that the aforesaid portions will be read at their proper times.

א המנהג הפשוט בכל ישראל שמשלימין את התורה בשנה אחת מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות וקורין בסדר בראשית. בשנה אלה תולדות. בשלישית ויאמר ה' אל אברם וקוראין והולכין על הסדר הזה עד שגמרין את התורה בחג הסוכות. ויש מי שמשלים את התורה בשלוש שנים ואינו מנהג פשוט: ב עזרא תקן להם לישראל שיהו קורין קלות שבספר ויקרא קדם עצרת ושבמסנה תורה קדם ראש השנה. והמנהג הפשוט שיהו קורין במדבר סיני קדם עצרת ואתחנן אחר תשעה באב. אתם נצבים קדם ראש השנה צו את אהרן קדם הפסח בשנה פשוטה, לפיכך יש שבתות שקורין שחרית שני סדרים, כגון אשה כי תזריע וזאת תהיה תורת המצרע. אם בחקותי עם בהר סיני וכיוצא בהן כדי שישלמו בשנה ויקראו אותן הסדרים בעונתן:

DEVARIM FOR THURSDAY NIGHT

דברים ליל ששי

צירוף יהוה

כּו וַתִּרְגְּנוּ בְּאֵהָלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאֵת יְדוּהָ כּו וַאֲתָרַעְמֶתוּן בְּמִשְׁכְּבֵיכֶן

(27) And you murmured in your tents, and said, Because the Lord hated us, He

RASHI

רש"י

(27) וַתִּרְגְּנוּ — This is an expression denoting slander. It is similar to (Proverbs 18:8) "The words of a גרגן," i.e., of a slanderer.

(כו) וַתִּרְגְּנוּ. לשון הרע וכן "דברי גרגן" (משלי יח, ח) אדם המוציא דבה: בשנאת ה' אתנו. והוא היה

Because the Lord hated us — Really, however, He loves you, but you hate Him. A common

וְאָמַרְתוּן בְּדַסְנִי יְיָ יִתְנָא
 אֶפְקָא מֵאֶרְצָא דְּמִצְרַיִם
 לְמִמְסַר יִתְנָא בִּידָא דְּאִמְרָא
 לְשִׁיצִיּוּתָא: כח לָאן אֲנַחְנָא
 סְלִקִין אֲחֵנָא תְּבֵרוּ יִתְּ לְבָנָא
 לְמִימַר עִם רַב וְתִקִּיף מְנַנָּא
 קְרוּיִן רְבִרְבִין וְכִרְיָן עַד צִית
 שְׂמִיא וְאִף בְּנֵי גִבְרָאֵי חֲזִינָא
 תַּמּוּן: כט וְאִמְרִית לְכוּן לָא
 תִּתְבָּרוּן וְלֹא תִדְחִלוּן מִנְהוּן:
 ל יְיָ אֱלֹהֵינוּ דְּמִדְבַּר קְדָמֵינוּ
 הוּא יִגִּיחַ לְכוּן כִּכְל דִּי עֵבֵד
 עִמָּכוּן בְּמִצְרַיִם לְעִינֵיכוּן:

אֲתָנוּ הוֹצִיאֵנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְתֵת אֲתָנוּ
 בְּיַד הָאִמְרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ: כח אֵנָה | אֲנַחְנוּ
 עֲלֵימָא אֲחֵינוּ הִמְסוּ אֶת־לְבַבְנוּ לְאִמְרָא עִם
 גְּדוֹל וְרַם מְמַנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת
 בְּשָׁמַיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם:
 כט וְאִמְרָא אֲלֵכֶם לֹא־תִעְרָצוּן וְלֹא־תִירָאוּן
 מֵהֵם: ל יְדוּהָ אֱלֹהֵיכֶם הַהֵלֶךְ לְפָנֵיכֶם הוּא
 יִלָּחֶם לָכֶם כִּכְל אֲשֶׁר עָשָׂה אֲתָכֶם בְּמִצְרַיִם

brought us out from the land of Egypt, to give us into the hand of the Emmites, to exterminate us. (28) Where shall we go up? our brethren have discouraged our heart, saying, The people is greater and loftier than we; the cities are great and fortified to heaven; and moreover, we have seen the sons of Anakim there. (29) And I said to you, Be not broken, neither be afraid of them. (30) The Lord your God Who goes before you, He will fight for you,

RASHI

רש"י

parable says: What is in your own heart about your friend, you imagine is in his heart about you (Sifrei). **Because the Lord hated us He brought us out from the land of Egypt** — *His taking us out was due to hatred [they claimed]. This may be compared to a human king who had two sons and two fields, one well irrigated, the other arid (dependent upon rain only). To the son he loved, he gave the well irrigated field, and to the one he hated, he gave the arid one. The land of Egypt is a well irrigated country, for the River Nile rises up and irrigates it, while the land of Canaan is arid — and He took us out from [the irrigated] Egypt to give us (the arid land of) Canaan (Bamidbar Rabbah 17).* (28) **The cities are great and fortified to heaven** — *The Scriptural text here is talking in exaggerated terms (Sifrei; Chullin 90b).* (29) **לא תערצון** This is an expression denoting breaking, as the Targum translates it: [Do not be broken by them]. And similar to it (Job 30:6), “To dwell in ערוץ (גיח) i.e., in the cleft of the valleys. (30) **ילחם לכם** — [He will fight] on your behalf.

אוהב אתכם, אבל אתם שונאים אותו משל הדייט אומר: מה דבבלך על רחמך מה דבלבה עלך: בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים. הוצאתו לשנאה היתה משל למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות אחת של שקיא ואחת של בעל למי שהוא אוהב נתן של שקיא ולמי שהוא שונא נתן לו של בעל ארץ מצרים של שקיא היא, שגילוס עולה ומשקה אותה וארץ כנען של בעל והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען: (כח) ערים גדלות ובצורות בשמים. דברו הכתובים לשון הבאי: (כט) לא תערצון. לשון שבירה בתרגומו ודומה לו (איוב לו) בערוץ גיח לשון. לשבר גיחלים: (ל) ילחם לכם. בשבילכם:

לא ובמדברא די תזיתא די סוברך יי אלהך כמא די מסובר גבר ית ברה בכל ארעה די הלכתון עד מיתכון עד אתרא הדין: לב ובפתגמא הדין ליתכון מהימנין במימרא די אלהכון: לג די מדבר קדמיכון בארעה לאתקנאה לכון אתר בית מישרי לאשריותכון בעמודא דאשתא בליליא לאחזיותכון בארעה די תהכון בה ובצעמודא דעננא ביממא: לד ושמייע קדם יי ית קל

לְעֵינֵיכֶם: לא ובמדבר אשר ראית אשר נשאך ידוה אלהיך כאשר ישא איש את בנו בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד המקום הזה: לב ובדבר הזה אינכם מאמינים בידוה אלהיכם: לג ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם באש לילה לראתכם בדרך אשר תלכו בה ובענין יומם: לד וישמע ידוה את קול דבריכם ויקצה וישבע לאמר: לה אם יראה איש

פתגמיכון ורגז וקיים למימר: לה אם יחזי גבר בגבריא האלין דרא בישא הדין ית ארעא טבתא די

just as He did for you in Egypt before your eyes. (31) And in the wilderness, where you have seen how the Lord your God bore you, as a man would bear his son, throughout all the way that you went, until you came to this place. (32) Yet regarding this matter you did not believe the Lord your God, (33) Who went before you on the way, to search out a place for you, in which to encamp, fire by night, to show you on the way you should go, and a cloud by day. (34) And the Lord heard the sound of your words, and was angry, and swore, saying, (35) If one of these men of this evil generation sees that good land,

RASHI

רש"י

(31) ובמדבר אשר ראית — *This refers to the preceding verse: "just as He did for you in Egypt," and also which He did "in the wilderness, where you have seen how the Lord your God bore you, etc." As a man would bear his son — As I have explained regarding the verses (Exodus 14:19-20), "And the angel of God who went before the camp of the Israelites traveled and went behind ..., etc." This may be compared to one who is traveling on a road, with his son in front of him. If bandits come to kidnap [the son, he removes him from in front of him and places him behind himself]. (32) Yet regarding this matter — that He assures you to bring you to the Land, you did not believe in Him. (33) לראתכם — is as להראתכם. And similarly, is לנחותם (for להנחתם); and also, (Psalms 26:7) לשמע בקול תודה (for להשמיע); and so also, (II*

לא) ובמדבר אשר ראית. מוסב על מקרא שלמעלה הימנו בכל אשר עשה אתכם במצרים ועתה אף במדבר אשר ראית כי נשאך וגו': פאשר ישא איש את בנו. כמו שפרשתי אצל "ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וגו'". משל למהלך בדרך ובנו לפניו ובאו לסטים לשבותו וכו': לב) ובדבר הזה. שהוא מבטיחכם להביאכם אל הארץ אינכם מאמינים בו: לג) לראתכם. כמו "להראותכם" וכן "לנחותם הדרך" (שמות יג, כא). וכן "לשמע בקול תודה". וכן "ללכת לגיד

קַיִמִית לְמַתָּן לְאַבְהֶתְכֹן:
 לו אֶלְהֵן כָּלֵב בַּר יִפְנֵה הוּא
 יַחֲזֹנֶה וְלֵה אֶתְּנֵן יַת אֶרְעָא דִּי
 דְרָךְ בַּהּ וְלִבְנוֹהֵי חֲלָף דִּי
 אֲשֻׁלִים בְּתַר דַּחֲלָתָא דִּי:
 לו אַף עֲלֵי הוּהוּ רִבְזוּ מִן קֳדָם
 יי בְּדִילְכוֹן לְמִימְרֵי אַף אֵת לֹא
 תַעֲזֹל תַּמָּן: לֹח יְהוֹשֻׁעַ בַּר נֹון
 דְקָאֵם קְדָמָךְ הוּא יַעֲזֹל תַּמָּן
 יִתֵּה תַקְרָף אַרְיִי הוּא יִסְכַּנְנֵה
 לְיִשְׂרָאֵל: לט וְטַפְלִיכוֹן דִּי
 אֲמַרְתוּן לְבִזָּא יִהְיוּ וּבְנִיכוֹן דִּי
 לֹא יִדְעוּ יוֹמָא דִּין טַב וּבִישׁ
 אַנּוּן יַעֲלוּן לְתַמָּן וְלִהוֹן אֲתַנְנֵה
 וְאַנּוּן יִרְתַּנְנֵה: מ וְאַתְּוֹן
 אֲתַפְּנִיּוּ לְכוּן וְטוּלוּ לְמַדְבְּרָא

בְּאַנְשֵׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הָרַע הִנֵּה אֵת הָאָרֶץ
 הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְתִּי לָתֵת לְאַבְתֵּיכֶם:
 לו וּזְלוֹתֵי כָלֵב בֶּן־יִפְנֵה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־אֶתְּנֵן
 אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר
 מָלֵא אַחֲרַי יְדוּהָ: לו גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְדוּהָ
 בְּגַלְלֶכֶם לֵאמֹר גַּם־אֶתֶּה לֹא־תֵבֵא שָׁם:
 לז יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון הָעֹמֵד לְפָנַיךְ הוּא יֵבֵא
 שְׁמָה אֲתוּ חֲזֵק כִּי־הוּא יִנְחֲלֶנָּה אֶת־
 יִשְׂרָאֵל: רביעי לט וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבִזּוֹ
 יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וְרַע
 הֵמָּה יֵבֵאוּ שְׁמָה וְלֵהֶם אֲתַנְנֶנָּה וְהֵם יִירְשׁוּהָ:
 מ וְאַתֶּם פְּנּוּ לָכֶם וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דְרָךְ

which I swore to give to your fathers, (36) Save Kalev the son of Yefuneh; he will see it, and to him will I give the land that he trod upon, and to his children, because he has completely followed the Lord. (37) Also the Lord was infuriated with me because of you, saying, You also will not go in there. (38) But Yehoshua the son of Nun, who stands before you, he will go in there; strengthen him, for he will cause Israel to inherit it. (39) [Moreover] your little ones, whom you said will be prey, and your children, who on that day did not know between good and evil, they will go in there and to them will I give it, and they will possess it. (40) But as for you, turn yourselves and journey into

RASHI

Kings 9:15 (להגיד) ללכת לגיד ביזרעאל (for להגיד).
 (36) [And to him will I give the land] that he trod upon — i.e., Chevron, as it says, (*Numbers 13:22*), “And he (Kalev) came to Chevron.” (37) התאנף meaning filled with anger. (40) Turn yourselves — I thought [previously] to let you pass through the breadth of the land of Edom towards the north, to enter the Land; you, however, became sinful and caused the delay for yourselves. Turn yourselves — backwards, and proceed through the wilderness towards the Sea of Reeds; for the wilderness in which they were traveling was to the south of Mount Seir, separating the Sea of Reeds from Mount Seir. Now

רש"י
 בְּיִזְרְעֵאל” (מ”ב ט, טו): (לו) אֲשֶׁר דָּרַךְ
 בָּהּ. חֲבֵרוֹן כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן:
 (לו) הִתְאַנַּף. נִתְמַלֵּא רִגְזוֹ: (מ) פְּנּוּ לָכֶם. אֲמַרְתִּי
 לְהַעֲבִיר אֶתְכֶם דְּרָךְ רֹחַב אֶרֶץ אֲדוֹם לְצַד צְפוֹן לְכַנֵּס
 לְאֶרֶץ, קִלְקַלְתֶּם וּגְרַמְתֶּם לָכֶם עֲבוּב: פְּנּוּ לָכֶם.
 לְאַחֲרֵיכֶם וְתִלְכוּ בְּמִדְבַר לְצַד יַם סוּף שֶׁהַמִּדְבַר
 שֶׁהָיָה הוֹלְכִים בוֹ לְדְרוֹמָה שֶׁל הַר שְׁעִיר הָיָה מִפְּסִיק
 בֵּין יַם סוּף לְהַר שְׁעִיר עֲתֵה הַמְּשֻׁכּוֹ לְצַד הַיָּם וְתִסְבְּבוּ

אֶרֶץ יִמָּא דְסוּף: מֵא וְאֶתְבַּתּוֹן
וְאִמְרַתּוֹן לִי חֲבַנָּא קְדָם יְיָ
אֲנַחְנָא נִסְק וּנְגִיחַ בְּהָ קָרֵב
כִּכְל דֵּי פְקֻדָּנָא יְיָ אֱלֹהֵנָא
וּרְזוּתוֹן גְּבַר יֵת מְנֵי קָרְבָּה
וְשְׂרִיתוֹן לְמִסְק לְטוֹרָא:
מִבּ וְאָמַר יְיָ לִי אָמַר לְהוֹן לָא
תִּסְקוֹן וְלֹא תִגִּיחוֹן קָרֵב אָרִי
לֵית שְׁכַנְתִּי שְׂרִיא בִּינִיכוֹן וְלֹא
תִתְבְּרוֹן קְדָם בְּעֵלֵי דְבְּבִיכוֹן:
מִגּ וּמְלִית עֲמֻכוֹן וְלֹא
קִבְלַתּוֹן וְסַרְבַּתּוֹן עַל גְּזֵרַת
מִימְרָא דִּי וְאִשְׁעִתּוֹן
וְסִלְקַתּוֹן לְטוֹרָא: מִדּ וּנְפַק
אֲמֵרָאָה דִּיתֵב בְּטוֹרָא הַהוּא
לְקַדְמוּתוֹכוֹן וְרַדְפוּ יִתְכוֹן כְּמָא
דִּי נִתְּוֹן דְּבִרְיָתָא וְטַרְדּוּ יִתְכוֹן
בְּשַׁעִיר עַד חֶרְמָה: מֵה וְתַבַּתּוֹן

יִם-סוּף: מֵא וְתַעֲנוּ וְתֹאמְרוּ אֵלַי חֲטֵאוּנוּ
לִידוּהָ אֲנַחְנוּ נַעֲלָה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר-
צִוֵּנוּ יְדוּהָ אֱלֹהֵינוּ וְתַחַגְרוּ אִישׁ אֶת-פְּלִי
מִלְחַמָּתוֹ וְתַהֲיֵנוּ לַעֲלֹת הַהָרָה: מִבּ וַיֹּאמֶר
יְדוּהָ אֵלַי אָמַר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא תִלְחַמוּ
כִּי אֵינְנִי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגְּפוּ לִפְנֵי
אֵיבֵיכֶם: מִגּ וַאֲדַבֵּר אֵלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם
וְתֹמְרוּ אֶת-פִּי יְדוּהָ וְתִזְדּוּ וְתַעֲלוּ הַהָרָה:
מִדּ וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַהוּא
לְקִרְאֲתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה
הַדְּבָרִים וַיִּפְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עַד-חֶרְמָה:
מֵה וְתָשְׁבוּ וְתִבְכוּ לִפְנֵי יְדוּהָ וְלֹא-שָׁמַע יְדוּהָ

the desert by way of the Sea of Reeds. (41) Then you answered and said to me, We have sinned against the Lord; we will go up and fight, according to all that the Lord our God commanded us. And you girded on every man his weapon of war, and you were prepared to go up to the mountain. (42) And the Lord said to me, Say to them, Do not go up, nor fight; for I am not among you; lest you be smitten before your enemies. (43) So I spoke to you; but you would not hear, and rebelled against the commandment of the Lord, and acted wickedly and went up to the mountain. (44) And the Emmerites, dwelling in that mountain, came out towards you and pursued you as bees do, and beat you down in Seir, as far as Chormah. (45) So you returned and wept before the

RASHI

turn in the direction of the Sea and travel around Mount Seir, along its entire southern side, from west to east. (41) ותהינו — is an expression of הננו in (Numbers 14:40), “Here we are (הננו) and we will go up to the place.” This expression which you used, denotes, “Yes.” As if to say: You were prepared [to go up to the mountain]. (42) Do not go up —

There will be no ascent (victory) for you, but only a descent (defeat). (44) As bees do — Just as a bee dies immediately after stinging a person, so too, (the Emmerites): upon touching you they died immediately. (45) But the Lord would not hear your voice — As if possible [to

רש"י

את הר שעיר כל דרומה מן המערב למזרח: (מא) ותהינו. לשון "הננו ועלינו אל-המקום". זה הלשון שאמרתם לשון "הן", כלומר נודמנתם: (מב) לא תעלו. לא עליה תהא לכם אלא ירידה: (מד) כאשר תעשינה הדברים. מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מיד מתה אף הם כשהיו נוגעים בכם מיד מתים: (מה) ולא שמע ה' בקלכם.

ובכיתון קדם יי ולא קביל יי
 צלותכון ולא אצית למלכון:
 מו ויתבתון ברקם יומין
 סגיאין כיומיא די יתבתון:
 א ואתפנינא ונטלנא למדברא
 ארח ימא דסוף כמא די מליל
 יי עמי ואקפנא ית טורא
 דשעיר יומין סגיאין: ב ואמר
 יי לי למימר: ג סגי לכון
 דאקפתון ית טורא הדין
 אתפניו לכון צפונא: ד וית

בְּקִלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם: מו וַתֵּשְׁבוּ בְּקִדְשׁ
 יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יִשְׁבַּתֶּם: ב א וַנִּפְן
 וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דְרֹךְ יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְדוּהָ אֵלַי וַנִּסָּב אֶת־הַר־שְׁעִיר יָמִים רַבִּים:
 חמישי ב וַיֹּאמֶר יְדוּהָ אֵלַי לֵאמֹר: ג רַב־לָכֶם
 סָב אֶת־הָהָר הַזֶּה פָּנּוּ לָכֶם צַפְנָה: ד וְאֶת־

Lord; but the Lord would not hear your voice, nor would he listen to you. (46) And you dwelled in Kadesh many days, according to the days that you dwelled. **2.** (1) Then we turned and journeyed into the wilderness by way of the Sea of Reeds, as the Lord spoke to me: And we circled Mount Seir many days.(2) And the Lord said to me, saying, (3) You have circled this mountain long enough; turn northward. (4) And command the people saying, You are to

RASHI

say of God], you made His attribute of mercy as though it were cruel. (46) **And you dwelled in Kadesh many days** — nineteen years, as it says, according to the days that you dwelled — during the other journeys and stations. They totaled thirty-eight years; nineteen of them were spent at Kadesh, and nineteen years they were continually scrambling about, and they returned to Kadesh, as it says, (Numbers 32:13), “And He made them wander about in the wilderness” — thus I have found in Seder Olam. **2.** (1) **Then we turned and journeyed into the wilderness** — Had

they not sinned, they would have passed by the way of Mount Seir to enter the Land from its south to its north, but because they became sinful they turned towards the wilderness, which is between the Sea of Reeds and the southern side of Mount Seir, and they traveled along its south side from the west to the east, **by way of the Sea of Reeds** — by the route which they used when they went out of Egypt, which is at the southwest corner. From there they traveled towards the east. **And we circled Mount Seir** — the whole south side as far as the land of Moav. (3) **Turn northward** — Turn along the eastern side [of Moav], from the south to the north,

רש"י

כביכול עשיתם מדת רחמיו כאלו אכזרי: (מו) וַתֵּשְׁבוּ בְּקִדְשׁ יָמִים רַבִּים. י"ט שנה שנאמר כימים אשר ישבתם בשאר המסעות והם היו ל"ח שנה י"ט מהם עשו בקדש ותשע עשרה שנה הולכים ומטרפים וחרזו לקדש, כמו שנאמר: "ויניעם במדבר". כך מצאתי בסדר עולם: (א) וַנִּפְן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה. אלו לא חטאו היו עוברים דרך הר שעיר לכניס לארץ מן דרומו לצפונה ובשביל שקלקלו הפכו לצד המדבר שהוא בין ים סוף לדרומו של הר שעיר והלכו אצל דרומו מן המערב למזרח דרך ים סוף דרך יציאתן ממצרים שהוא במקצוע דרומית מערבית משם היו הולכים לצד המזרח: ונסב את הר שעיר. כל דרומו עד ארץ מואב: (ג) פָּנּוּ לָכֶם צַפְנָה. סבו לכם לרוח

עמא פקד למימר אתון עברין
 בתחום אחוכון בני עשו
 דיתבין בשעיר וידחלון מנכון
 ותסתמרון לחדא: ה לא
 תתגרון בהון ארי לא אתן
 לכון מארעהון עד מדרף
 פרסת רגלא ארי ירתא לעשו
 יהבית ית טורא דשעיר:
 ו עבורא תבננן מנהון בכספא
 ותיכלון ואף מיא תכרון

הַעַם צוֹ לֵאמֹר אַתֶּם עֲבָרִים בְּגְבוּל אַחֵיכֶם
 בְּנֵי-עֵשׂוֹ הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׁעִיר וַיִּירָאוּ מִכֶּם
 וּנְשַׁמְרֶתֶם מְאֹד: ה אַל-תִּתְּגְרוּ בָם כִּי לֹא-
 אֶתֶן לָכֶם מְאֲרָצִים עַד מְדֻרָּה כַּף-רְגֵל
 כִּי-יִרְשֶׁה לַעֲשׂוֹ נָתַתִּי אֶת-הַר שֵׁעִיר: ו אַכֹּל
 תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בַּכֶּסֶף וְאֶכְלֶתֶם וְגַם-מֵיַם

pass through the boundary of your brethren the children of Eisav, who dwell in Seir, and they will be afraid of you: Guard yourselves well. (5) Contend not with them, for I will not give you of their land — not so much as the sole of a foot; because I have given Mount Seir to Eisav for an inheritance. (6) You may buy food from them with money, that you may eat, and also water shall

RASHI

רש"י

fac^{ing} north. Consequently, they were traveling in an eastern direction, and this is what is meant by (Judges 11:18) "And they came from the sun rise [i.e., east side] to the land of Moav." (4) **Guard yourselves well** — And what is this "guarding?" (5) **Contend not with them, not so much as the sole of a foot** — meaning, even only for the sole of the foot to tread a single step. That is to say, I do not permit you to cross into their land without their permission. An Aggadic interpretation is: [I will not give you of their land] until the arrival of the day when the foot will tread upon the Mount of Olives (the Messianic era), as it said (Zachariah 14:4) "And his feet shall stand (on that day upon the Mount of Olives)." [I have given Mount Seir] to Eisav for an inheritance — from Avraham. I gave ten nations to Avraham, seven of them for you [the seven of Canaan], and the Kenites, the Kenizzites, and the Kadmonites — who are Ammon, Moav, and Seir — one of them is for Eisav, and the other two for the children of Lot (Bereishit Rabbah 44) — as a reward [for Lot] for going with Avraham to Egypt, and for keeping silent when Avraham said, regarding his wife, "She is my sister." Therefore, he was treated as his son [to inherit part of the land promised to Avraham]

מזרחית מן הדרום לצפון פניכם לצפון נמצאו
 הולכים את רוח מזרחית. והוא שנאמר (שופטים יא,
 יח): "ויבא ממזרח שמש לארץ מואב": (ד) ונשמרתם
 מאד. ומהו השמירה? אל תתגרו בם: (ה) עד מדרף
 כף רגל. אפלו מדרף כף רגל, כלומר אפלו דריסת
 הרגל איני מרשה לכם לעבר בארצם שלא ברשות.
 ומדרש אגדה: עד שיבא יום דריסת כף רגל על הר
 הזיתים, שנאמר (זכריה יד, ד): "ועמדו רגליו וגו'":
 ירשה לעשו. מאברהם. עשר עממין נתתי לו שבעה
 לכם וקיני וקניזי וקדמוני הן עמון ומואב ושעיר (ב"ר
 סוף פמ"ד) אחת מהם לעשו והשתיים לבני לוט בשכר
 שהלך אתו למצרים ושתק על מה שהיו אומרים

מנהוּן בַּכֶּסֶף וְתִשְׁתּוּן:

תִּכְרוּ מֵאֲתֵם בַּכֶּסֶף וְתִשְׁתּוּם:

be bought from them with money, that you may drink.

RASHI

(Bereishit Rabbah 44). (6) תִּכְרוּ — *This is an expression of purchase. Similar is (Genesis 50:5), “which I have purchased (כרית) for myself.” In the coastal cities they use the term*

for “selling.” (Rosh Hashanah 26a)

רש"י

על אשתו "אחותי היא", עשאו בכנו; (ו) תִּכְרוּ. לשון מקח וכן "אשר כריתי לי" (בראשית נ, ה). שכן בכרפי הים קורין למכירה - פירה:

DEVARIM FOR FRIDAY

דברים ליום ששי

כדי להשלים את הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום והצגנו תשלום כל הסדרה ותרגום והפסטה

ז ארי יי אלהיך ברכך בכל עבד ידך ספק לך צרכך במהכף למדברא רבא הדין דגן ארבעין שנין מימרא דיי אלהיך בסעדה לא מנעתא מדעם: ח ועברנא מקדם אחונא בני עשו דיתבין בשעיר מארח מישרא מאילת ומעצין גבר ואתפנינא ועברנא ארח מדברא דמואב: ט ואמר יי לי לא תצור על

ז כִּי יְדוּה אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדְךָ יָדַע לְכַתֹּף אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה אַרְבַּעִים שָׁנָה יְדוּה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ לֹא חֲסַרְתָּ דָבָר: ח וַנַּעֲבֹר מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֹשׂוֹ הַיְשֻׁבִים בְּשַׁעִיר מִדְּרָךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת וּמֵעֵצִין גְּבֹר וַנִּפְּן וַנַּעֲבֹר דְּרָךְ מִדְּבַר מוֹאָב: ט וַיֹּאמֶר יְדוּה אֵלַי אַל־תִּצֹר אֶת־מוֹאָב

(7) For the Lord your God has blessed you in all the work of your hand, He knows of your walking through this great wilderness, these forty years the Lord your God has been with you; you have lacked nothing. (8) And we passed from our brethren the children of Eisav, who dwelt in Seir, by way of the plain from Eilat, and from Etzion Gaver, and we turned and passed through the way of the wilderness of Moav. (9) And the Lord said to me, Distress not the Moavites, and

RASHI

(7) **For the Lord your God has blessed you** — *therefore you should not be ungrateful for His goodness [to you] by acting as though you were poor. Rather, appear as rich people.* (8) **And we turned and passed** — *towards the north; we turned to*

רש"י

(ז) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּרַכְךָ. לפיכך לא תכפו (ספרים אחרים: תכפרו) את טובתו להראות כאלו אתם עניים אלא הראו עצמכם עשירים: (ח) וַנִּפְּן וַנַּעֲבֹר.